

Věc C-222/23

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

7. dubna 2023

Předkládající soud:

Sofijski rajonen sad (Bulharsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

7. dubna 2023

Navrhovatelka v řízení o platebním rozkazu:

„Toplofikacija Sofija“ EAD

Předmět původního řízení

Návrh na vydání platebního rozkazu ohledně peněžité pohledávky podaný u předkládajícího soudu

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU týkající se výkladu čl. 18 prvního pododstavce SFEU, jakož i čl. 4 odst. 1, čl. 5 odst. 1 a čl. 62 odst. 1 nařízení č. 1215/2012

Předběžné otázky

1. Musí být čl. 62 odst. 1 nařízení (EU) č. 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ve spojení s čl. 18 prvním pododstavcem a článkem 21 SFEU vykládán v tom smyslu, že

brání tomu, aby byl pojem „bydliště“ fyzické osoby odvozován z vnitrostátních právních předpisů, které stanoví, že adresa místa trvalého pobytu státních příslušníků státu, ve kterém má sídlo soud, u něhož byl podán návrh na zahájení řízení, se vždy nachází v tomto státě a nemůže být přesunuta na jiné místo v Evropské unii?

2. Musí být čl. 5 odst. 1 nařízení (EU) č. 1215/2012 ve spojení s čl. 18 prvním pododstavcem a článkem 21 SFEU vykládán v tom smyslu, že připouští vnitrostátní právní předpisy a vnitrostátní judikaturu, podle kterých soud určitého státu nemůže odmítnout vydat platební rozkaz proti dlužníkovi, který je státním příslušníkem tohoto státu a ohledně něhož existuje důvodná domněnka, že není dána mezinárodní příslušnost daného soudu, protože

dlužník má pravděpodobně bydliště v jiném státě Unie, což vyplývá z prohlášení dlužníka, že má v tomto [jiném] státě úředně registrovanou adresu pobytu, které učinil vůči příslušnému orgánu? Je v takovém případě relevantní, kdy bylo toto prohlášení učiněno?

3. Musí být čl. 18 první pododstavec SFEU ve spojení s čl. 47 druhým pododstavcem Listiny základních práv v případě, že mezinárodní příslušnost soudu, u něhož byl podán návrh na zahájení řízení, vyplývá z jiného ustanovení než z čl. 5 odst. 1 nařízení (EU) č. 1215/2012, vykládán v tom smyslu, že

že brání vnitrostátním právním předpisům a vnitrostátní judikatuře, podle kterých sice lze platební rozkaz vydat pouze proti fyzické osobě, která má obvyklý pobyt ve státě, ve kterém má sídlo soud, u něhož byl podán návrh na zahájení řízení, avšak závěr, že dlužník, pokud je státním příslušníkem tohoto státu, má pobyt v jiném státě, nelze učinit pouze na základě toho, že prvně uvedenému státu oznámil úředně registrovanou adresu pobytu („aktuální“ adresu pobytu), která se nachází v jiném státě Evropské unie, pokud dlužník není s to doložit, že se zcela přestěhoval do posledně uvedeného státu a nemá žádnou adresu pobytu na území státu, ve kterém má sídlo soud, u něhož byl podán návrh na zahájení řízení? Je v tomto případě relevantní, kdy bylo toto prohlášení o aktuální adrese pobytu učiněno?

4. V případě, že odpověď na první podotázku třetí předběžné otázky zní v tom smyslu, že vydání platebního rozkazu je přípustné: Je v takovém případě podle čl. 4 odst. 1 nařízení (EU) č. 1215/2012 ve spojení s výkladem čl. 22 odst. 1 a 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1784 ze dne 25. listopadu 2020 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech, podaným v rozsudku ve věci Alder, C-325/11, a ve spojení se zásadou účinného uplatňování unijního práva při výkonu vnitrostátní procesní autonomie přípustné,

aby si vnitrostátní soud státu, – jehož státní příslušníci se nemohou vzdát své úředně registrované adresy pobytu na území tohoto státu ani ji nemohou přesunout do jiného státu, v případě, že rozhoduje o návrhu na vydání platebního rozkazu v řízení vedeném bez účasti dlužníka, před vydáním konečného rozhodnutí v dané věci – za účelem zjištění skutečného místa obvyklého pobytu dlužníka vyžádal podle článku 7 nařízení (EU) č. 2020/1784 u orgánů státu, ve kterém má dlužník úředně registrovanou adresu pobytu, informace o jeho tamější adrese pobytu a datu její registrace?

Ustanovení unijního práva a judikatura

Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU), čl. 18 první pododstavec a článek 21

Listina základních práv Evropské unie, čl. 47 druhý pododstavec

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, čl. 4 odst. 1, čl. 5 odst. 1 a čl. 62 odst. 1

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1784 ze dne 25. listopadu 2020 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech (doručování písemností), články 7 a 22

Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. prosince 2012, Alder, C-325/11, EU:C:2012:824

Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. září 2021, Toplofikatsia Sofia a další, C-208/20 a C-256/20, EU:C:2021:719; předběžné otázky položené v projednávané věci zčásti vykazují určitou podobnost s otázkami, které byly předloženy ve spojených věcech C-208/20 a C-256/20 ohledně možnosti soudu přezkoumat svou příslušnost poté, co již vydal platební rozkaz. Zásadní rozdíl v projednávané věci spočívá v tom, že soud hodlá svou příslušnost založit na informacích, které získal *před* vydáním platebního rozkazu.

Vnitrostátní právní předpisy a judikatura

Zakon za zadalženijata i dogovorite (zákon o závazkových a smluvních vztazích, zkráceně „ZZD“), čl. 68 písm. a)

Graždanski procesualen kodeks (občanský soudní řád, dále jen „GPK“), články 38, 40 až 48, 53, 246, 282, 410, 411, 413 až 416, 419 a 423

Kodeks na meždunarodnoto častno pravo (zákoník o mezinárodním právu soukromém, zkráceně „KMČP“), články 4 a 48

Zakon za graždanskata registracija (zákon o evidenci obyvatel, dále jen „ZGR“), články 3, 90, 93, 94 a 96

Výkladové rozhodnutí č. 4/2013 Obšto sabranie na graždanskata i targovskata kolegii (plénium občanskoprávních a obchodních kolegií, dále jen „OSGTK“) Varchoven kasacionen sad (Nejvyšší kasační soud, Bulharsko, dále jen „VKS“) ze dne 18. června 2014

Stručný popis skutkového stavu a řízení

- 1 Navrhovatelkou v řízení o platebním rozkazu je „Toplofikacija Sofija“ EAD, což je společnost registrovaná podle bulharského práva.
- 2 Dlužník ještě není účastníkem řízení o platebním rozkazu, protože se jím stane až poté, co soud, pokud je příslušný, vydá platební rozkaz. Řízení má ale být vedeno proti bulharskému státnímu příslušníkovi V. Z. A.
- 3 Navrhovatelka dne 6. března 2023 u předkládajícího soudu podala návrh na vydání platebního rozkazu proti dlužníkovi, a to ohledně peněžité pohledávky vzniklé v důsledku toho, že dlužník je vlastníkem nemovitosti (bytu, který se nachází v budově ve spoluvlastnictví) vytápěné pomocí sítě dálkového vytápění a nezaplatil za dodanou energii. Navrhovatelka se domáhá pohledávky ve výši 700,61 bulharského leva (BGN) za energii dodanou mezi 15. zářím 2020 a 22. únorem 2013 spolu s úroky.
- 4 Soud si z úřední povinnosti opatřil informace z registru obyvatel platné k březnu 2023. Podle těchto informací má dlužník V. Z. A. adresu místa trvalého pobytu v Sofii (Bulharsko), která byla zaregistrována v roce 2000, a od 6. března 2010 má u bulharských orgánů evidovanou aktuální adresu pobytu v jiném členském státě Evropské unie. Bulharské právo neumožňuje uvést konkrétní aktuální adresu pobytu v zahraničí, nýbrž se pouze poznamená, ve kterém jiném státě se nachází.

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 5 Předkládající soud neuvádí, zda se k žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyjádřila navrhovatelka v původním řízení.

Stručné shrnutí odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžných otázkách***K první a druhé předběžné otázce***

- 6 Účelem této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce je objasnit, jaké požadavky unijní právo [zejména ustanovení čl. 4 odst. 1 a čl. 5 odst. 1 nařízení (EU) č. 1215/2012, podle kterých lze osoby s bydlištěm na území některého členského státu zažalovat pouze tam, kde mají bydliště] klade na vnitrostátní soudy v případě, že protistrana v jednostranném řízení nemůže před vydáním konečného rozhodnutí ani zpochybnit, ani výslovně uznat příslušnost soudu, u něhož byl podán návrh na zahájení řízení. V projednávané věci se jedná o řízení o platebním rozkazu, ve kterém soud, u něhož byl podán návrh na zahájení řízení, zkoumá tvrzení navrhovatele (věřitele) především z formálního hlediska a odpůrce (dlužníka) vyzve, aby se vyjádřil, zda uplatňovanou pohledávku popírá, či nikoli. Pokud dlužník pohledávku nepopře, ocitne se v postavení osoby, které soud uložil povinnost zaplatit.

- 7 Předkládající soud má za to, že Soudní dvůr již ve svém rozsudku ze dne 9. září 2021, Toplofikatsia Sofia a další (C-208/20 a C-256/20, EU:C:2021:719) rozhodl, že soud, který vydal platební rozkaz, tento platební rozkaz nemůže zrušit, pokud zjistí, že dlužník neměl ve státě, v němž má daný soud sídlo, adresu pobytu. V takovém případě by měl být zahájen nucený výkon rozhodnutí a dlužník by se mohl, pokud se o vydaném rozhodnutí dozví v průběhu řízení o výkonu rozhodnutí, bránit opravným prostředkem stanoveným ve vnitrostátním právu, na který se odkazuje ve výkladovém rozhodnutí č. 4/2013 vydaném OSGTK VKS.
- 8 Podle uvedeného výkladového rozhodnutí č. 4/2013 vydaného OSGTK VKS sice okolnosti upravené v čl. 411 odst. 2 bodě 4 (adresa místa trvalého pobytu v Bulharsku) a bodě 5 (obvyklý pobyt v Bulharsku) GPK představují podmínky pro vydání platebního rozkazu, s ohledem na jejich povahu je však nelze zkoumat před doručením již vydaného platebního rozkazu. Vyjde-li najevo, že platební rozkaz byl vydán proti dlužníkovi, který v Bulharské republice vůbec nemá adresu místa trvalého pobytu, musí soud příslušný k vydání platebního rozkazu daný platební rozkaz z moci úřední zrušit. Pokud však má dlužník v Bulharsku adresu místa trvalého pobytu, ale nikoli obvyklý pobyt, nemůže soud příslušný k vydání platebního rozkazu tento platební rozkaz zrušit. Soud příslušný k vydání platebního rozkazu totiž pouze zkoumá, zda má dlužník v Bulharské republice adresu místa trvalého pobytu, a pokud tomu tak je, lze řádné doručení provést buď prostřednictvím jiné osoby, nebo umístěním oznámení, takže není třeba zkoumat, zda má daná osoba v Bulharsku obvyklý pobyt.
- 9 Předkládající soud má za to, že řešení, které zvolil VKS, pokud jde o určení místa obvyklého pobytu dlužníka jako zvláštní podmínky stanovené vnitrostátním právem pro vydání platebního rozkazu, je problematické proto, že je velmi restriktivní a nezohledňuje uplatnění absolutní podmínky uvedené v čl. 5 odst. 1 nařízení č. 1215/2012, podle níž lze dlužníka, který má bydliště v Unii, s výjimkou zvláštních případů zažalovat pouze ve státě, ve kterém má bydliště.
- 10 Potíž spočívá v tom, že platební rozkaz proti dlužníkovi, který má úředně registrovanou adresu pobytu v Bulharsku, je prakticky vždy vydán bez ohledu na to, zda dlužník uvedl i adresu místa pobytu v zahraničí. Podle vnitrostátního práva (čl. 411 odst. 1 GPK ve spojení s čl. 93 odst. 1 a 2 ZGR) se bydliště dlužníka, proti kterému může bulharský soud vydat platební rozkaz, určuje podle toho, zda lze zjistit adresu místa trvalého pobytu dlužníka, a podle čl. 93 odst. 2 a 4 ZGR má bulharský státní příslušník adresu místa svého trvalého pobytu vždy na území Bulharska a nemůže ji změnit ani v případě, že se odstěhuje do jiného členského státu. Tím je bulharským státním příslušníkem podstatně ztížen výkon práva volného pohybu a svobodné volby místa pobytu přiznaných článkem 21 SFEU, neboť bulharští státní příslušníci totiž při výkonu svobody usazování v jiném členském státě zůstávají vázání na bulharské území a jsou i nadále povinni mít na území Bulharska osobu, která tam přijme jejich korespondenci. Jinak by se mohli stát „obětí“ platebního rozkazu vydaného proti nim, proti němuž se mohou jen obtížně bránit.

- 11 To staví bulharské státní příslušníky, kteří využili svého práva volného pohybu a své svobody usazování v jiném členském státě Unie, do situace případné „obrácené“ diskriminace na základě státní příslušnosti, která je v rozporu s článkem 18 SFEU. Státní příslušníci jiných členských států Unie, kteří trvale bydlí v Bulharsku, jsou totiž podle článku 53 GPK evidováni pod adresou pobytu, kterou oznámili imigračním orgánům a která (podle čl. 3 odst. 2 bodu 2 ve spojení s články 93 a 94 ZGR) zahrnuje adresu trvalého i aktuálního místa pobytu. Pokud tito státní příslušníci jiných členských států ukončí svůj pobyt v Bulharsku, jsou vyřazeni z evidence a tím zaniká i příslušnost bulharských soudů pro vydávání platebních rozkazů proti nim. Naproti tomu bulharští státní příslušníci se adresy místa svého trvalého pobytu nemohou vzdát a jsou i nadále povinni mít v Bulharsku osobu, která je ochotna přijímat poštovní zásilky. Je s nimi tedy zacházeno jinak než s cizími státními příslušníky, přičemž zákon jako důvod tohoto zacházení uvádí pouze zjednodušení pro správní orgány.
- 12 Mimoto bulharský státní příslušník nemá s ohledem na čl. 94 odst. 3 ZGR („Aktuální adresa pobytu bulharských státních příslušníků, kteří žijí v zahraničí, se do registru obyvatel zaznamenává pouze uvedením názvu státu, ve kterém žijí.“) možnost oznámit bulharskému státu svou přesnou adresu mimo Bulharsko, na které bydlí a na které může přijímat korespondenci. Neexistuje ani možnost oficiálně nahlásit kontaktní telefonní číslo nebo uvést spojení pomocí prostředků elektronické komunikace. V praxi bulharský stát svým státním příslušníkům zakazuje možnost uvést kontakt, jehož pomocí je lze zastihnout mimo jeho území.
- 13 Pro výsledek řízení o platebním rozkazu, jehož zahájení dlužník nemůže předvídat, má rozhodující význam, aby byl platební rozkaz dlužníkovi skutečně doručen způsobem, který mu umožní se proti němu bránit. Tímto způsobem by mohl svá práva prosadit v soudním řízení, ale tato práva jsou do značné míry omezena restriktivním uplatňováním pravidel o registraci adresy pobytu v zahraničí a výkladovým rozhodnutím č. 4/2013 vydaným OSGTK VKS, protože podle tohoto výkladového rozhodnutí není přípustné, aby vnitrostátní soud, u něhož byl podán návrh na zahájení řízení, odmítl vydat platební rozkaz, pokud je dlužník bulharským státním příslušníkem, který uvedl aktuální adresu pobytu v zahraničí.
- 14 Zprv je tedy třeba odpovědět na otázku, zda je s čl. 5 odst. 1 nařízení č. 1215/2012 slučitelné, že se mezinárodní příslušnost vnitrostátních soudů pro vydávání platebních rozkazů řídí vnitrostátním pojmem „bydliště“, který je vázán na adresu místa trvalého pobytu, které se nesmí nacházet v zahraničí. Zadruhé je třeba posoudit, zda je s tímto ustanovením slučitelné, že soud, u něhož byl podán návrh na zahájení řízení, nemůže pro účely určení bydliště vzít v potaz údaje o aktuální úředně registrované adrese pobytu dlužníka, jak je uvedeno ve výkladovém rozhodnutí č. 4/2013 vydaném OSGTK VKS.

Ke třetí předběžné otázce

- 15 Je třeba připomenout, že pravidlo uvedené v čl. 5 odst. 1 nařízení č. 1215/2012 (osoby s bydlištěm v Unii je nutno žalovat v místě jejich bydliště) je pro členské státy sice závazné, neplatí však bezvýjimečně, protože nařízení stanoví celou řadu pravidel o zvláštní příslušnosti pro spory vyplývající z určitých typů zvláštních právních vztahů. V projednávané věci se jedná o smlouvu o dodávce tepelné energie do nemovitosti ve městě Sofie, takže podle čl. 7 bodu 1 písm. b) druhé odrážky [alternativně podle písm. a)] nařízení č. 1215/2012 je příslušnost bulharských soudů založena na základě místa plnění smlouvy. To však neznamená, že při zohlednění této okolnosti je otázka, zda se bydliště nachází v Bulharsku, pro rozhodnutí sporu, který projednává předkládající soud, irelevantní.
- 16 Je tomu tak proto, že podle vnitrostátního práva nepředstavuje vydání platebního rozkazu obecné řízení, jehož účelem je urovnání občanskoprávních sporů, nýbrž jistý druh zjednodušení pro určité věřitele, kterého lze využít pouze při splnění řady zvláštních podmínek. Jednou z těchto podmínek podle bulharského práva je, že dlužník musí mít obvyklý pobyt v Bulharsku. Tato podmínka nevyplývá z unijního, nýbrž z vnitrostátního práva; pokud ji ale stát zavede, podléhá zákazu diskriminace zakotvenému v článku 18 SFEU.
- 17 Za těchto okolností je třeba druhou otázku zodpovědět pouze, pokud jde o to, zda je zákaz pohlížet na aktuální adresu pobytu jako na indicii nasvědčující tomu, že dlužník nemá obvyklý pobyt v Bulharsku, který výkladové rozhodnutí č. 4/2013 vydané OSGTK VKS ukládá vnitrostátním soudům, přípustný, jelikož vede k „obrácené“ diskriminaci (článek 18 SFEU). V projednávané věci dochází ke znevýhodnění bulharských státních příslušníků, kteří opustí Bulharsko, protože podle judikatury musí mít v Bulharsku osobu obstarávající korespondenci, aby se mohli bránit proti vydání platebního rozkazu směřujícího proti nim, protože soud nemá možnost zohlednit z úřední povinnosti jejich prohlášení, že své bydliště přesunuli do jiného členského státu. Osoby s cizí státní příslušností, které mají obvyklý pobyt v Bulharsku a tuto zemi opustí, naproti tomu takovou povinnost nemají, a bulharské soudy při jejich odchodu v plném rozsahu ztrácí i příslušnost pro vydávání platebních rozkazů.

Ke čtvrté předběžné otázce

- 18 Postupuje-li se podle pokynů vyplývajících z výkladového rozhodnutí č. 4/2013 vydaného OSGTK VKS (podle kterých není uvedení aktuální úředně registrované adresy pobytu v jiném členském státě v případě, že je dlužník bulharským státním příslušníkem, dostatečnou indicíí pro to, že má obvyklý pobyt ve smyslu procesních podmínek pro vydání platebního rozkazu v jiném státě), klade si předkládající soud otázku, zda tuto procesní podmínku může i přesto vzhledem ke svým povinnostem, které mu ukládá unijní právo, přezkoumat z úřední povinnosti, ačkoli to VKS zakazuje.

- 19 Soudní dvůr zejména ve svém rozsudku ze dne 19. prosince 2012, Alder (C-325/11, EU:C:2012:824) konstatoval, že se nepoužijí vnitrostátní právní předpisy, podle kterých je účastník soudního řízení, který má pobyt v jiném členském státě Unie než ve státě, ve kterém má sídlo soud, u něhož byl podán návrh na zahájení řízení, povinen ustanovit v posledně uvedeném státě zmocněnce pro doručování. V projednávané věci má dojít k rozšíření oblasti působnosti takovýchto pravidel, protože podle bulharského práva je platební rozkaz vydaný proti dlužníkovi doručován na jeho úředně registrované adresy pobytu nacházející se v Bulharsku.
- 20 Za účelem zajištění účinného provedení požadavku, že soudní písemnosti je třeba doručovat nejen ve státě, ve kterém má sídlo soud, u něhož byl podán návrh na zahájení řízení, který je stanoven v rozsudku Alder, má tedy předkládající soud za to, že ustanovení článku 22 nařízení č. 2020/1784 (v rozsahu, v jakém je v projednávané věci nezbytné i doručení platebního rozkazu) zřejmě vyžaduje, aby si předkládající soud v případech, ve kterých existují indicie naznačující, že dlužník, který je bulharským státním příslušníkem, má aktuální adresu pobytu v zahraničí, opatřil další informace o obvyklém pobytu tohoto státního příslušníka.
- 21 Účinné uplatňování pravidla uvedeného v čl. 4 odst. 1 nařízení č. 1215/2012, podle kterého je dlužníka v zásadě nutno žalovat v místě jeho bydliště, tedy vyžaduje, aby vnitrostátní soud, který má platební rozkazy zásadně vydávat pouze proti osobám, které mají obvyklý pobyt na území státu, ve kterém má tento soud sídlo, zjistil bydliště dlužníka. Předkládající soud má za to, že, jelikož vnitrostátní právo neskýtá možnost zjistit adresu pobytu dlužníka mimo Bulharsko, musí využít možnosti zjistit adresu v zahraničí, kterou stanoví článek 7 nařízení č. 2020/1784.